

1992 чылда социал-экономиктиг байдалды быжыглап тургузар болгаш улус ажил-агыйын рынок экономиказынче шилчидер талазы-биле Тыва Республиканың Чазааның ажылының дугайында

О Т Ч Ё Т

(Улаанымы. Эгези 2-ти аринда)

база күш ээди, 54 тонна сүт сатып алдыгын. Болжазырадыла бугурулгелери 390 тонна биле хемчеглер алдыгын, чижээлэрге, республиканың Чазааның болгаш Ставрополь крайның чагыргазынын аразында дугурулгала ат салдыгын.

Хамааттыларның хууда дузалал ажил-агыйлары, сад болгаш ороордотуру олуттуру, бугурулгелерини база организаацияларын дузалал ажил-агыйлары өзүп, сайбарлар орат. Шах алынар, 1992 чылда коллективтиг ороордотарга 1600 ажыг гектар, оон иштинде Кызыл хоорайга—300 гектар сугуттагы черлер тускайлаптын бердинген. Совхозтар чурттагы чоңга хууда дузалал ажил-агыйлар тургузуу аары-биле 2420 хапал оолдарын болгаш лаванарын, 420 муң дагаа отун, 29,1 муң кой, өшкүрү, хураганнар болгаш азыларын, 900 ажыг баш бода малды саткан.

Бистия иштиги айтырларынмысты шиптирлээринге уугу дузаны Россия Федерациязының Чазаа көргүзүп турар. 1992 чылда республикага 47 муң ажыг тонна урезин, аш-чөм болгаш мал чөм болур тараа, 20,4 муң тонна дагын, 4,3 муң тонна крупалар, 14 муң тонна комбикорм клир сөөртүнген. Совхозтарга болгаш агроуплетур комплексиниң бугурулгелеринге саарыла ашка-хөргөнчиги четчелен, долдуруп алырынга 42 чөлү, 20 муң дагаа отун, 29,1 муң кой, өшкүрү, хураганнар болгаш азыларын, 900 ажыг баш бода малды саткан.

2. Улус ажил-агыйынның үндезин адырларының ажылын быжыктырып доктаадырының талазы-биле

Тыва Республиканың Улет-пур, энергетика, транспорт болгаш харызаа министрствозу тургустунган, бында республикага эрежек чугула бугурулгелер кезектерин каттыктырган.

Эртең чыл үндез адырларын барык бугурулгелеринге болгаш каттыктыктыкынарынга чык эвес эле болган. Ундурулгелерин өскөн бугурулгелерге субсидиялар (детские ашка) кызырганы, ооктаарда белең продукцияны курлавырларын көзүлдөп орам болгаш оларын сатып-саарынын аржажок бооп келгени үлетпур бугурулгелеринин сан-хө байдалынын шыгымы басык, раакыныча-чедирп келген. Анаа, чогулмалы бугурулге чоруудагызын организациазы муңулар тургунан, керээниң дугурулгалары чурму көзүлдүр басыраан. 60 бугурулгелерин 12-инге бугурулгелер күчүлери ортума-биле 30 хуу ажилаттынын келген. Тургустунуп келген харызааларын үзүлгелерин, тазыларын өскенден туруп күчүлү, эртең кезектерге өрткөткөн аяк дүргөн өзүлдүлдөп агар болгаш автомобиль транспорту аяк бөгө байдалда келген. Республиканың Чазаа «Авто-мобиль транспортуна байдалы бажыктырып доктаадырының талазы-биле саарылап ашкы хемчеглер дугайында» доктаалды хүлээп алган, оон-биле байдал чүргөткөткөткөн, автобугурулгелеринин сан-хө байдалы жижээлген. Алар бугурулгелерге сан-хө, артык кезектер болгаш кыял-чар материалдар дон-тыяларынын талазы-биле хемчеглер шиптирлер чыгыс эвес ууда хүлээп алдыгын турган.

Нефть, продуктуларына төмүктүк ламптерини 30 хуу чедир дөңдөн кызырып каап кылдыр турган. Хамааттыларын болгаш күш-ажылы коллективтериниң ишделер черлер үндүрүп бергенин дугайында хемчеглер дозуу-биле хандырттыгын. Оон арттыр, 60 чылдыр дүжүтү хөндүлдери-биле республиканың Чазаанын шиптирлериниң Этугаар Кызыл хоорайын «Дузалал ажил-агый» деп муниципалитет бугурулгелерине 2 млн. рубльди хоорайжыларын коллективтиг ороордотурун үндүрүп културжуларына болгаш дүжүтүп чоруун бедерлеринге тускайлап үндүрүп берген.

Нинтизи-биле республикага ажил-агыйларын бугу катероорларына каргофель 1991 чылда денээрэге, 20 хуу хөй бугурулгелерин. Ногоалар бугурулгелерин колдуунда 1991 чылда денээрэге өрткөн.

1992 чылда мал болгаш күш ээди сатарынын талазы-биле мээл дүжүлүшкүлүгүнүн хемчээли нинти секторга 68 хуу бүстүнген, сугуту—111,2 хуу болган. Оон алысда чурттакчы чондан 1,5 муң тонна мал

ажылаарынын, балык инспекциянын болгаш өске-даа алдынар чаа тургустунган министрствозу дамыттыгын, Тыва Республиканың Чазаанын ажилдап кылганы «Долгандыр турар бойдуз хүрээлинин камгалаанын дугайында» Хойду хул-ла алдыгын. Аныраанын болгаш балыктарын дүрүмнери доктааттынын, бадылаттыгын, камгаладык черлерин ажилдарынын хууууларга катан доктааттынын болгаш узаттыгын, оларга немей комплекстик ийи камгаладык чер тургустунган. Чурттар аразынын «Убса-Нур» деп биосфералык запондунин тургузар талазы-биле доктаал талевилен Россия Федерациязын Чазаага бадыладык-биле киртинген.

Чазаактын долгандыр турар бойдуз хүрээлинин камгалаарынын талазы-биле чамдык доктаалдары экологтиг аскертизанын ролун бедерлерине улганган, ол аскертизалаар бойдузга хоралык бооп болур чүүлдерин баш удур болур-базынын хемчээ кылдыр көрдүрүп турар.

Бугурулгелеринде, организациалардан болгаш албан черлеринден долгандыр турар бойдуз хүрээлинин кирденериниң дөш төлөвир тырттарынын чурму доктааттыгын. Бойдуз камгалал хоолжугу-дугуулазын хажытканы дөш бугурулгелерден, албан черлеринден, организациалардан, албан-дужалалдык кижилерден болгаш хамааттылардан 2 млн. 887 муң рубль тунуң шифралар база негелде-төлөвирлер тыптыган.

Оон-биле кады бойдуз камгалал хемчеглериниң, ол сорууларга капитал салымшкынар үндүрүп бергенин, максалы информация хемчеглеринге болгаш айтырларын чыгарыларын айтырларынче киргээниң ам-даа чедир салдымайы турар.

Шах мындыг байдалдарда Чазаактын кол-ла сооругазы инвестиция политиказынын кол угуланышкынын тодаралды турган. 1992 чылда тууду программанын чуртуу турар үдө ашка-хөргөнчиги кол-кол продукцияны болжазырадып кылдыр болгаш кадагалар өскөткөндө, биче суурлары ажал ажил-агыйында амдырал хандырылганын болгаш социал адырларын болгаш чурттага объекттарынын туттунуп турар объекттарын түдүп доозарынче углай хуулааран.

Ундүрүп берген ашка-хөргөнчиги дозуу-биле шинээли алган. Бичала-даа тууду комплексионин ажилынын түн-келерин эки-дир деп сокурган болгаш. Кыдым каан тууду-монгак ажилдарына хөй түдүк каан ашка, амдырага аржажок чугула объекттарынын хөй кезин ажилдады киртирмейн барган. Махарон кылыгылар бүдүрүп чөк, хөй кезинден алгы тон дараар фабрика, Шагаан-Арм хоорайга чоңунуң үс-шөвөр кылдырларынын фабриказы болгаш өске-даа объекттерин ажилдады киртирмейн хандырттыгын. Курлавырларын дымка хөй объекттерге тоо-быдарым чөмий капкашынын түнелден дооспаан туудуларынын хемчээли көүдүдү.

1992 чылда тууду комплексионин бугурулгелер харызааларын сайбарыгайжыр талазы-биле ажил чоруттыгын. Хуужудулар боттандырып чорууду турар үдө кол-ла сооруга чыгыс ашкы технолоогтү чоруудулазын чаа рынок байдалдады камгалал арттырары кол соорула турган. Угуг-угу каттыктыкынарыга, адыр-

Баран курлавырларын тургустуну моон мурунда тууган төмүктүк системанын дүшкөп, хандырылгыларын негелдештирп күштөөткөн, транспорт чыгыс дөңдөрүн хемчээлиниң дүргөн өзүлдүлдөп, чурттакчы чоңунуң негелде-хөргөлдө төнүк шылар арга-шынанын куулаанын мөөнөндө, үрүмкөткөндө садыр азыларын садыг организациаларын 1992 чылда ажилынын негелдештирп улам нарымдадык. Боттарынын бугурулгелерин күсөди-биле колдуунда хөргөлдө азыларын шылар дөңдөрүн негелдештирп Тыва берге байдалга тава-

кылыгынын күгө 52 тууду ээип турар. Хоорайлар араанын телефон харызаалында байдал база-ла оон дээрелдес.

3. Рынок байдалдарында инвестиция политиказы

Капитал туудуга чорудуп берип турар ашка-хөргөнчиги чедешпей келгени-биле 1992 чылда инвестиция политиказынга байдал өскөткөн турган. Шинчигелги үе-чадада тууду комплексионин күрүенин талазын аргелеп башкарып ээлен нарымдаан. Туудуга рынок структураларын тургуууна, хуу өңүтүп хөвирин өскөрткөн кезээли ажилдарын рынокту ээлен-не көүдүлдөткөн. Чагыныны боу-шындып алар арга тургустунуп келген, оон ажил-чорудулазын бот-боттарынын аразында керөө өзүгээр боттандырып чорудар арга тургустунган, объекттерин ажилдады кир-дери дөш инвестиция чорудулазын бугу киржикчилерин бот-боттарынын аразында харызаалыгы болганы сан-хө, материалдыг дузаны чедирбашкан, туудуга салдыр чедир арганы берген.

Бугурулгелерин ашка-хөргөнчигин күсөди-биле капитал салымшкынарынын хемчээлини ээлен кызырылганында республикага нинтизи-биле 1991 чылдын денээрэге доваары, инвестицияларын хемчээли, 49 хуу өзүлгөн. Тууду колдуунда төмүктүк капитал салымшкынарынын күсөди-биле боттандырып чоруткан. 1992 чылда шингээли алган 2850 миллион рубль капитал салымшкынарынан бугурулгелерин киргенин ашка-хөргөнчигин үлүү дөңүл-ле 14 хуу болган.

Шах мындыг байдалдарда Чазаактын кол-ла сооругазы инвестиция политиказынын кол угуланышкынын тодаралды турган. 1992 чылда тууду программанын чуртуу турар үдө ашка-хөргөнчиги кол-кол продукцияны болжазырадып кылдыр болгаш кадагалар өскөткөндө, биче суурлары ажал ажил-агыйында амдырал хандырылганын болгаш социал адырларын болгаш чурттага объекттарынын туттунуп турар объекттарын түдүп доозарынче углай хуулааран.

Ундүрүп берген ашка-хөргөнчиги дозуу-биле шинээли алган. Бичала-даа тууду комплексионин ажилынын түн-келерин эки-дир деп сокурган болгаш. Кыдым каан тууду-монгак ажилдарына хөй түдүк каан ашка, амдырага аржажок чугула объекттарынын хөй кезин ажилдады киртирмейн барган. Махарон кылыгылар бүдүрүп чөк, хөй кезинден алгы тон дараар фабрика, Шагаан-Арм хоорайга чоңунуң үс-шөвөр кылдырларынын фабриказы болгаш өске-даа объекттерин ажилдады киртирмейн хандырттыгын. Курлавырларын дымка хөй объекттерге тоо-быдарым чөмий капкашынын түнелден дооспаан туудуларынын хемчээли көүдүдү.

1992 чылда тууду комплексионин бугурулгелер харызааларын сайбарыгайжыр талазы-биле ажил чоруттыгын. Хуужудулар боттандырып чорууду турар үдө кол-ла сооруга чыгыс ашкы технолоогтү чоруудулазын чаа рынок байдалдады камгалал арттырары кол соорула турган. Угуг-угу каттыктыкынарыга, адыр-

4. Хөргөлөл рыногун чогулмалы болдур хемчеглер

Республикага нинтизи-биле үрүмкөткөндө садыр бараан саарылазынын хемчээли чөккөн кырында өрткө-биле 1992 чылда 4,6 миллиард рубль болган болгаш 1991 чылда денээрэге 6,4 катан өскөн. Бараан саарылазынын структуралык өзгөрүлгелерин, Аш-чөм хөргөлдө уелдиги денезин беден, аш-чөм хөргөлдө уелдиги бараанын, ылыгыны үе уде ажил-чорунуң бараанынын садыр кызырылган.

Баран курлавырларын тургустуну моон мурунда тууган төмүктүк системанын дүшкөп, хандырылгыларын негелдештирп күштөөткөн, транспорт чыгыс дөңдөрүн хемчээлиниң дүргөн өзүлдүлдөп, чурттакчы чоңунуң негелде-хөргөлдө төнүк шылар арга-шынанын куулаанын мөөнөндө, үрүмкөткөндө садыр азыларын садыг организациаларын 1992 чылда ажилынын негелдештирп улам нарымдадык. Боттарынын бугурулгелерин күсөди-биле колдуунда хөргөлдө азыларын шылар дөңдөрүн негелдештирп Тыва берге байдалга тава-

даа. Бичалажок хандыгы тургустуну, Тес-Хем база Эрин районнараа телеретрансляторларын болгаш теле-станцияларын алектри энергиязы-биле багы хандырып келгенинен оон ажилы үстү бөр болгаш шылар баксырай бөр чоруттар тургуулаан.

Нинтизи-биле 1992 чылда күрүне болгаш кооператив садымынын мөөнөп садыр бугурулгелери, «Тыва хлеб-продукт» каттыктыкынын төмүктүк чөли курлавырларын ажилдады кирген. Хөргөлдөлөр кооперативынын үлетпур бугурулгелери 211 млн. рубль тунуң чоңунуң хөргөлөл бараанынын бугурун болгаш саарган.

Нинтизи-биле 1992 чылда күрүне болгаш кооператив садымынын мөөнөп садыр бугурулгелери, «Тыва хлеб-продукт» каттыктыкынын төмүктүк чөли курлавырларын ажилдады кирген. Хөргөлдөлөр кооперативынын үлетпур бугурулгелери 211 млн. рубль тунуң чоңунуң хөргөлөл бараанынын бугурун болгаш саарган.

Нинтизи-биле 1992 чылда күрүне болгаш кооператив садымынын мөөнөп садыр бугурулгелери, «Тыва хлеб-продукт» каттыктыкынын төмүктүк чөли курлавырларын ажилдады кирген. Хөргөлдөлөр кооперативынын үлетпур бугурулгелери 211 млн. рубль тунуң чоңунуң хөргөлөл бараанынын бугурун болгаш саарган.

Нинтизи-биле 1992 чылда күрүне болгаш кооператив садымынын мөөнөп садыр бугурулгелери, «Тыва хлеб-продукт» каттыктыкынын төмүктүк чөли курлавырларын ажилдады кирген. Хөргөлдөлөр кооперативынын үлетпур бугурулгелери 211 млн. рубль тунуң чоңунуң хөргөлөл бараанынын бугурун болгаш саарган.

Нинтизи-биле 1992 чылда күрүне болгаш кооператив садымынын мөөнөп садыр бугурулгелери, «Тыва хлеб-продукт» каттыктыкынын төмүктүк чөли курлавырларын ажилдады кирген. Хөргөлдөлөр кооперативынын үлетпур бугурулгелери 211 млн. рубль тунуң чоңунуң хөргөлөл бараанынын бугурун болгаш саарган.

Нинтизи-биле 1992 чылда күрүне болгаш кооператив садымынын мөөнөп садыр бугурулгелери, «Тыва хлеб-продукт» каттыктыкынын төмүктүк чөли курлавырларын ажилдады кирген. Хөргөлдөлөр кооперативынын үлетпур бугурулгелери 211 млн. рубль тунуң чоңунуң хөргөлөл бараанынын бугурун болгаш саарган.

Нинтизи-биле 1992 чылда күрүне болгаш кооператив садымынын мөөнөп садыр бугурулгелери, «Тыва хлеб-продукт» каттыктыкынын төмүктүк чөли курлавырларын ажилдады кирген. Хөргөлдөлөр кооперативынын үлетпур бугурулгелери 211 млн. рубль тунуң чоңунуң хөргөлөл бараанынын бугурун болгаш саарган.

Нинтизи-биле 1992 чылда күрүне болгаш кооператив садымынын мөөнөп садыр бугурулгелери, «Тыва хлеб-продукт» каттыктыкынын төмүктүк чөли курлавырларын ажилдады кирген. Хөргөлдөлөр кооперативынын үлетпур бугурулгелери 211 млн. рубль тунуң чоңунуң хөргөлөл бараанынын бугурун болгаш саарган.

Нинтизи-биле 1992 чылда күрүне болгаш кооператив садымынын мөөнөп садыр бугурулгелери, «Тыва хлеб-продукт» каттыктыкынын төмүктүк чөли курлавырларын ажилдады кирген. Хөргөлдөлөр кооперативынын үлетпур бугурулгелери 211 млн. рубль тунуң чоңунуң хөргөлөл бараанынын бугурун болгаш саарган.

Нинтизи-биле 1992 чылда күрүне болгаш кооператив садымынын мөөнөп садыр бугурулгелери, «Тыва хлеб-продукт» каттыктыкынын төмүктүк чөли курлавырларын ажилдады кирген. Хөргөлдөлөр кооперативынын үлетпур бугурулгелери 211 млн. рубль тунуң чоңунуң хөргөлөл бараанынын бугурун болгаш саарган.

Нинтизи-биле 1992 чылда күрүне болгаш кооператив садымынын мөөнөп садыр бугурулгелери, «Тыва хлеб-продукт» каттыктыкынын төмүктүк чөли курлавырларын ажилдады кирген. Хөргөлдөлөр кооперативынын үлетпур бугурулгелери 211 млн. рубль тунуң чоңунуң хөргөлөл бараанынын бугурун болгаш саарган.

Нинтизи-биле 1992 чылда күрүне болгаш кооператив садымынын мөөнөп садыр бугурулгелери, «Тыва хлеб-продукт» каттыктыкынын төмүктүк чөли курлавырларын ажилдады кирген. Хөргөлдөлөр кооперативынын үлетпур бугурулгелери 211 млн. рубль тунуң чоңунуң хөргөлөл бараанынын бугурун болгаш саарган.

Нинтизи-биле 1992 чылда күрүне болгаш кооператив садымынын мөөнөп садыр бугурулгелери, «Тыва хлеб-продукт» каттыктыкынын төмүктүк чөли курлавырларын ажилдады кирген. Хөргөлдөлөр кооперативынын үлетпур бугурулгелери 211 млн. рубль тунуң чоңунуң хөргөлөл бараанынын бугурун болгаш саарган.

Нинтизи-биле 1992 чылда күрүне болгаш кооператив садымынын мөөнөп садыр бугурулгелери, «Тыва хлеб-продукт» каттыктыкынын төмүктүк чөли курлавырларын ажилдады кирген. Хөргөлдөлөр кооперативынын үлетпур бугурулгелери 211 млн. рубль тунуң чоңунуң хөргөлөл бараанынын бугурун болгаш саарган.

Нинтизи-биле 1992 чылда күрүне болгаш кооператив садымынын мөөнөп садыр бугурулгелери, «Тыва хлеб-продукт» каттыктыкынын төмүктүк чөли курлавырларын ажилдады кирген. Хөргөлдөлөр кооперативынын үлетпур бугурулгелери 211 млн. рубль тунуң чоңунуң хөргөлөл бараанынын бугурун болгаш саарган.

Нинтизи-биле 1992 чылда күрүне болгаш кооператив садымынын мөөнөп садыр бугурулгелери, «Тыва хлеб-продукт» каттыктыкынын төмүктүк чөли курлавырларын ажилдады кирген. Хөргөлдөлөр кооперативынын үлетпур бугурулгелери 211 млн. рубль тунуң чоңунуң хөргөлөл бараанынын бугурун болгаш саарган.

Нинтизи-биле 1992 чылда күрүне болгаш кооператив садымынын мөөнөп садыр бугурулгелери, «Тыва хлеб-продукт» каттыктыкынын төмүктүк чөли курлавырларын ажилдады кирген. Хөргөлдөлөр кооперативынын үлетпур бугурулгелери 211 млн. рубль тунуң чоңунуң хөргөлөл бараанынын бугурун болгаш саарган.

Нинтизи-биле 1992 чылда күрүне болгаш кооператив садымынын мөөнөп садыр бугурулгелери, «Тыва хлеб-продукт» каттыктыкынын төмүктүк чөли курлавырларын ажилдады кирген. Хөргөлдөлөр кооперативынын үлетпур бугурулгелери 211 млн. рубль тунуң чоңунуң хөргөлөл бараанынын бугурун болгаш саарган.

Нинтизи-биле 1992 чылда күрүне болгаш кооператив садымынын мөөнөп садыр бугурулгелери, «Тыва хлеб-продукт» каттыктыкынын төмүктүк чөли курлавырларын ажилдады кирген. Хөргөлдөлөр кооперативынын үлетпур бугурулгелери 211 млн. рубль тунуң чоңунуң хөргөлөл бараанынын бугурун болгаш саарган.

Нинтизи-биле 1992 чылда күрүне болгаш кооператив садымынын мөөнөп садыр бугурулгелери, «Тыва хлеб-продукт» каттыктыкынын төмүктүк чөли курлавырларын ажилдады кирген. Хөргөлдөлөр кооперативынын үлетпур бугурулгелери 211 млн. рубль тунуң чоңунуң хөргөлөл бараанынын бугурун болгаш саарган.

Нинтизи-биле 1992 чылда күрүне болгаш кооператив садымынын мөөнөп садыр бугурулгелери, «Тыва хлеб-продукт» каттыктыкынын төмүктүк чөли курлавырларын ажилдады кирген. Хөргөлдөлөр кооперативынын үлетпур бугурулгелери 211 млн. рубль тунуң чоңунуң хөргөлөл бараанынын бугурун болгаш саарган.

Нинтизи-биле 1992 чылда күрүне болгаш кооператив садымынын мөөнөп садыр бугурулгелери, «Тыва хлеб-продукт» каттыктыкынын төмүктүк чөли курлавырларын ажилдады кирген. Хөргөлдөлөр кооперативынын үлетпур бугурулгелери 211 млн. рубль тунуң чоңунуң хөргөлөл бараанынын бугурун болгаш саарган.

Нинтизи-биле 1992 чылда күрүне болгаш кооператив садымынын мөөнөп садыр бугурулгелери, «Тыва хлеб-продукт» каттыктыкынын төмүктүк чөли курлавырларын ажилдады кирген. Хөргөлдөлөр кооперативынын үлетпур бугурулгелери 211 млн. рубль тунуң чоңунуң хөргөлөл бараанынын бугурун болгаш саарган.

Нинтизи-биле 1992 чылда күрүне болгаш кооператив садымынын мөөнөп садыр бугурулгелери, «Тыва хлеб-продукт» каттыктыкынын төмүктүк чөли курлавырларын ажилдады кирген. Хөргөлдөлөр кооперативынын үлетпур бугурулгелери 211 млн. рубль тунуң чоңунуң хөргөлөл бараанынын бугурун болгаш саарган.

Нинтизи-биле 1992 чылда күрүне болгаш кооператив садымынын мөөнөп садыр бугурулгелери, «Тыва хлеб-продукт» каттыктыкынын төмүктүк чөли курлавырларын ажилдады кирген. Хөргөлдөлөр кооперативынын үлетпур бугурулгелери 211 млн. рубль тунуң чоңунуң хөргөлөл бараанынын бугурун болгаш саарган.

Нинтизи-биле 1992 чылда күрүне болгаш кооператив садымынын мөөнөп садыр бугурулгелери, «Тыва хлеб-продукт» каттыктыкынын төмүктүк чөли курлавырларын ажилдады кирген. Хөргөлдөлөр кооперативынын үлетпур бугурулгелери 211 млн. рубль тунуң чоңунуң хөргөлөл бараанынын бугурун болгаш саарган.

Нинтизи-биле 1992 чылда күрүне болгаш кооператив садымынын мөөнөп садыр бугурулгелери, «Тыва хлеб-продукт» каттыктыкынын төмүктүк чөли курлавырларын ажилдады кирген. Хөргөлдөлөр кооперативынын үлетпур бугурулгелери 211 млн. рубль тунуң чоңунуң хөргөлөл бараанынын бугурун болгаш саарган.

Нинтизи-биле 1992 чылда күрүне болгаш кооператив садымынын мөөнөп садыр бугурулгелери, «Тыва хлеб-продукт» каттыктыкынын төмүктүк чөли курлавырларын ажилдады кирген. Хөргөлдөлөр кооперативынын үлетпур бугурулгелери 211 млн. рубль тунуң чоңунуң хөргөлөл бараанынын бугурун болгаш саарган.

Нинтизи-биле 1992 чылда күрүне болгаш кооператив садымынын мөөнөп садыр бугурулгелери, «Тыва хлеб-продукт» каттыктыкынын төмүктүк чөли курлавырларын ажилдады кирген. Хөргөлдөлөр кооперативынын үлетпур бугурулгелери 211 млн. рубль тунуң чоңунуң хөргөлөл бараанынын бугурун болгаш саарган.

Нинтизи-биле 1992 чылда күрүне болгаш кооператив садымынын мөөнөп садыр бугурулгелери, «Тыва хлеб-продукт» каттыктыкынын төмүктүк чөли курлавырларын ажилдады кирген. Хөргөлдөлөр кооперативынын үлетпур бугурулгелери 211 млн. рубль тунуң чоңунуң хөргөлөл бараанынын бугурун болгаш саарган.

Нинтизи-биле 1992 чылда күрүне болгаш кооператив садымынын мөөнөп садыр бугурулгелери, «Тыва хлеб-продукт» каттыктыкынын төмүктүк чөли курлавырларын ажилдады кирген. Хөргөлдөлөр кооперативынын үлетпур бугурулгелери 211 млн. рубль тунуң чоңунуң хөргөлөл бараанынын бугурун болгаш саарган.

V. Даштыкы экономикаын ажил-чорудулга

Амгы үдө даштыкы экономиктиг харызааларын хөргөлдөп республикага экономиктиг чорудууларын шуут-ла дымка чугул бырыз болуп бар чыдар. Даштыкы экономиктиг харызааларын чорудуу талазы-биле бугурулгелерге өлөө бот-тускайлап чорудуу бергени, оларын даштыкы рыноктө үндөп экономиктиг болгаш шиптирлээрин республиканың аргаларын кал-балтып турар.

Экономиканың бот адырын организациага хандырылганы болдулар соорула-биле чамдык шиптирлер хүлээп алдыгын, даштыкы экономиктиг ажил-чорудууларын киржикчилерин күжүлүшкүнүн, нерин таарыштыр талазы-биле структураларын тургустунган. Чазаактын чында Даштыкы экономиктиг харызаалар талазы-биле комитетти, Валюта фондуун тургустунган. Моол-биле харызаа талазы-биле бугурулгелер төлөө ажилдады кирген. Даштыкы экономиктиг харызааларын киржикчилерин өзүп республикага доктаамал өзүп турар. Бичала-даа болза, экономикада нинти сайдарышкыны байдал-биле, эргелеп Даштыкы экономиктиг валюта санаанын кызырып боодат турары-биле, экспорт-импорт операцияларын күрүне таарыштырылганын алырында баш удур даап боозар аргажок өскөткөндө чедир чорудууларын түнелдештир чедир алдыгын.

